

Správný žebříček hodnot

Texty na tento týden

Př 17,9.10.17; 18,2.4.13.17.21; 19,1.9.11.22; 1K 13,5-7

Základní verš

„Lepší suchá skýva a k tomu klid než dům plný obětních hodů a spory.“ (Př 17,1)

V knize Přísloví je stále znovu odsuzováno falešné a klamavé vystupování. Může se zdát, že někteří mají vše, co svět nabízí – bohatství, sílu, radost, slávu – a přesto „za fasádou“ vzkvétá napětí a neštěstí. Je dokonce možné, že příčinou tohoto napětí a utrpení je právě bohatství a potěšení, o které se lidé tak velmi snaží. Jedno egyptské přísloví říká: „Lepší je chléb s radostným srdcem než bohatství s trápením“ (LICHTHEIM, Miriam. *Ancient Egyptian Literature: The New Kingdom*. Los Angeles, CA: California Press, 2006, s. 152.). Podle knihy Přísloví je prvním krokem k vyřešení tohoto problému seřazení priorit: dobré vztahy jsou důležitější než bohatství (Př 17,1). Důležité není to, co máme, ale jací jsme. Následující rady nám mohou pomoci obnovit priority a povedou nás k vnitřnímu klidu (šalom), který přispěje k našemu štěstí.

Hřích, odpuštění, láska a přátelství

Kdo stojí o lásku, přikrývá přestoupení, ale kdo je přetřásá, rozlučuje důvěrné přátele. (Př 17,9)

Prozíravost činí člověka shovívavým, promíjet přestupky je jeho ozdobou. (Př 19,11)

V každém čase miluje přítel, zrodil se bratrem pro doby soužení. (Př 17,17)

⁵Láska nejedná nečestně, nehledá svůj prospěch, nedá se vydráždit, nepočítá křivdy. ⁶Nemá radost ze špatnosti, ale vždycky se raduje z pravdy. ⁷Ať se děje cokoliv, láska vydrží, láska věří, láska má naději, láska vytrvá. (1K 13,5–7)

Osobní studium

Jak bychom měli podle Př 17,9 a 19,11 jednat s ostatními, kteří nějak selžou?

Když někdo něco pokazí, je velmi lákavé o tom vyprávět ostatním. Už jste slyšeli, co se stalo tomu člověku? I když jednáme, jako kdybychom byli celou událostí zděšeni, skutečností je, že rádi povídáme ostatním o tom, co se stalo. Stručně řečeno, pomlouváme. A právě před tím jsme varováni. Takové jednání nepřinese do vztahu nic dobrého – a to i mezi blízkými přáteli. Nakonec, pokud váš přítel něco pokazí, jste vůbec přátelé, když jdete a mluvíte o tom s ostatními?

Je nám doporučeno, abychom „přikryli přestoupení“. To však neznamená, že budeme muset skrývat hřích, jednat, jako by se to nikdy nestalo, jako by tento člověk nikdy nic špatného neudělal. Hřích, který je přikrytý, je stále přítomen, i když je skrytý. Ve skutečnosti hebrejské slovo, které je přeloženo jako „přikryt“, může v tomto kontextu znamenat i „odpustit“ (Ž 85,2). Naši reakcí na chyby někoho jiného by měla být láska, a ne pomluvy.

Jak nám láska podle Př 17,17 a 1K 13,5–7 pomáhá vyrovnat se s chybami přátele?

Nikdo nemiluje přátele nebo manžela či manželku, protože jsou dokonalí. Máme je rádi i přes jejich chyby a nedostatky. Jen díky lásce se učíme, jak neodsuzovat ostatní. Vždyť i my máme chyby a nedostatky, a jsme na tom tedy stejně. Učme se litovat špatných činů a snažme se sobě i jim pomoci chyby nějak napravit. Nakonec, k čemu jinému jsou dobří přátelé?

Aplikace

Vzpomeň si na okamžik, kdy se ti vůbec nedařilo a něco jsi úplně pokazil, ale přesto ti bylo odpuštěno a cítil jsi přijetí a lásku. Motivuje tě to k tomu, abys tento přístup nabídl dalším lidem? Jak to můžeš konkrétně udělat?

Spravedlnost a láska

⁹Kdo přikrývá přestoupení, usiluje o lásku, ale kdo věc roznáší, rozlučuje přátele. ¹⁰Toho, kdo je schopen rozumět, zasáhne napomenutí víc než hlupáka sto ran. (Př 17,9.10; ČSP)

Osobní studium

Pravá láska není slepá. To, že „přikrýváme“ něčí chyby láskou, neznamená, že nemáme vidět hřích. Láska a spravedlnost k sobě neodmyslitelně patří. Hebrejské slovo pro „spravedlnost“ (cedek) také znamená „milosrdenství“ nebo „dobročinnost“. Nemůžeme být skutečně soucitní, pokud nejsme spravedliví, a nemůžeme být jen spravedliví, pokud nemáme soucit a lásku. Spravedlnost a láska spolu úzce souvisí.

Například pomoc chudým by neměla být vykonávána na úkor spravedlnosti. Starý zákon obsahuje doporučení, aby chudým nebylo nadřizováno u soudu (Ex 23,3). I když nás láska zavazuje pomáhat chudým, bylo by nespravedlivé, kdyby jim bylo straněno, když udělají něco špatného, a to jen proto, že jsou chudí. Spravedlnost a pravda se mají uplatňovat s láskou a soucitem. To je moudrá vyrovnanost, jež charakterizuje Tóru, Boží zákon a kterou zdůrazňuje kniha Přísloví.

Co říkají verše v Př 17,10 a 19,25 o napomenutí a pokárání?

Skutečnost, že Př 17,10 bezprostředně navazuje na výzvu k přikrývání přestoupení láskou (Př 17,9), není náhodná. Tato zmínka o „napomenutí“ ve spojení s „láskou“ nám ukazuje lásku z pravého úhlu pohledu. Z textu vyplývá, že jde o silné pokárání.

Jak se Ježíš v J 8,1–11 staví k otevřenému hříchu?

„V odpuštění a povzbuzení k lepšímu životu zazářila krása dokonalé spravedlnosti v Ježíšově povaze. Kristus hřích neomlouvá a nezmenšuje vědomí viny. Nechce odsuzovat, ale zachránit. Svět měl pro zbloudilou ženu jen opovržení a výsměch. Ježíš ji však zahrnul slovy útěchy a naděje. Sám bezhříšný se slitoval nad slabostí hříšnice a podal jí pomocnou ruku. Pokrytečtí farizeové na ni žalovali, ale Ježíš ji vyzval: „Jdi a už nehřeš!“ (DA 462; TV 295)

Aplikace

Byl jsi někdy spravedlivě napomenut za něco špatného, co jsi udělal, někým, kdo tě měl rád? Jak ses přitom cítil? Jaký to na tebe mělo vliv? A naopak, napomenul jsi někdy někoho, koho máš rád? Jak ti tyto zkušenosti pomáhají chápat úzkou souvislost mezi spravedlností a láskou?

Znovu o slovech

“Hluboké vody jsou slova z úst muže, potok plný vody, zdroj moudrosti. ... ¹³Odpoví-li kdo dřív, než vyslechl, toť pošetilost a hanba pro něj. ... ²¹V moci jazyka je život i smrt, kdo ho rád používá, nají se jeho plodů. (Př 18,4.13.21)

Osobní studium

V 18. kapitole knihy Přísloví jsou představena různá témata. Autor se však znovu vrací k našim slovům. Jaké důležité principy jsou představeny – kdy máme promluvit, a kdy raději nic neříkat?

Opět je v textu zdůrazněna síla slov. Je upozorněno na to, že blázni používají ústa ke své vlastní zkáze. Verš 13 je zvláště poučný. Jak snadné je promluvit dřív, než někoho pozorně vyslechneme. Kolikrát bychom mohli ušetřit sebe a ostatní zbytečných bolestí a neshod, kdybychom se naučili promýšlet to, co jsme právě slyšeli, dříve než na to zareagujeme. Někdy je opravdu mlčení nejlepší odpovědí.

Proč jsou podle Př 18,4 slova moudrých jako hluboké vody?

Obraz „hlubokých vod“ se používá v knize Přísloví v pozitivním slova smyslu a reprezentují moudrost (Př 20,5). Vytvářejí představu klidu, ale také hloubky a bohatství. Moudří nejsou povrchní. Čerpají svá slova z hlubin osobní reflexe a zkušeností.

V Př 18,21 je znovu zopakováno to, co už bychom měli vědět: naše slova jsou mocná a mohou být silou dobra, nebo zla, dokonce i života, nebo smrti. Musíme být tedy velmi opatrní na to, jak budeme tento mocný nástroj používat.

Aplikace

Přemýšlej o situaci, kdy ti někdo něco řekl a jeho slova tě velmi zranila. Co tě to naučilo o síle slov? Jak opatrný bys měl být na to, co říkáš?

Schopnost vidět záležitosti z více stran

Hlupák nemá zálibu v rozumnosti, ale v odkrývání svého vlastního rozumu. (Př 18,2; ČSP)
Kdo při sporu mluví první, jeví se spravedlivý, pak přijde druhá strana a podrobí ho zkoušce. (Př 18,17)

Osobní studium

Proč podle Př 18,2 hloupí lidé nepotřebují žádný čas, aby si utvořili svůj názor?

Hlupáci jsou si tak jisti sami sebou a tak potřebují vyjádřit své vlastní názory, že vůbec nemají zájem o to, aby se něco naučili od druhých. Jejich uzavřené mysli krácejí spolu ruku v ruce s jejich otevřenými ústy. To je velmi špatná kombinace. Musíme být velmi opatrní, abychom sami nedělali totéž, zejména když jde o něco, u čeho jsme přesvědčeni, že máme pravdu.

Zažil jsi už někdy situaci, kdy jsi byl v určitém okamžiku o něčem silně přesvědčen a později jsi zjistil, že ses mýlíš? To neznamená, že bychom měli být v našich názorech nerozhodní. Měli bychom však být pokorní, protože nikdo z nás nemá všechny správné odpovědi (a i když jsou naše odpovědi správné, pravda je často hlubší a složitější, než můžeme ocenit a pochopit).

Který důležitý princip je vyjádřen v Př 18,17?

Pouze Bůh nepotřebuje druhý názor, protože On jej ze své přirozenosti už má. Jeho oči jsou všude (Př 15,3). Bůh má schopnost vidět jakékoli záležitosti ze všech stran. My, na rozdíl od něj, máme obvykle velmi úzký pohled na svět. Pohled, který má tendenci stát se ještě užším, pokud se dostaneme do nějaké ustrnulé pozice, zejména pokud jde o záležitosti, které si myslíme, že jsou důležité.

Vždy si musíme uvědomovat, že existují dva nebo dokonce více úhlů pohledu na situaci či názor. Proto čím více máme informací, tím lépe si můžeme vytvořit správný pohled na věc.

Aplikace

Vzpomeň si na nějakou událost, kdy jsi byl naprosto přesvědčen o něčem (možná šlo o názor, kterého ses držel celý svůj život), jen abys později zjistil, že ses po celý svůj život mýlíš. Co tě tato zkušenost učí o potřebě být otevřen možnosti, že se můžeš mýlit v pohledu na něco, co aktuálně řešíš?

Bud pravdivý

Lepší chudý poctivec než prolhaný pitomec. (Př 19,1; B21)

Od člověka se očekává oddanost, lépe je být chudý nežli lhář. (Př 19,22; ČSP)

Křivý svědek nezůstane bez trestu, zahyne ten, kdo šíří lži. (Př 19,9)

Osobní studium

Král potřeboval jmenovat nového úředníka pro nejvyšší úřad jeho království. Za tímto účelem uspořádal speciální soutěž ve lhání. Úkolem bylo pronést co největší lež. Všichni jeho správci a úředníci se přihlásili a každý z nich přišel a pronesl svou největší lež. Ale král nebyl spokojen. Zdálo se mu, že jejich lži jsou nepřesvědčivé. Král se pak zeptal svého nejbližšího a nejdůvěryhodnějšího poradce: „Proč ses nepřihlásil?“

Poradce odpověděl: „Je mi líto, že vás zklamal, Veličenstvo, ale já se nemohu přihlásit.“ „Proč ne?“ zeptal se král. „Protože já jsem ještě nikdy nelhal,“ odpověděl poradce. Král se rozhodl jmenovat jej pro danou pozici.

Pro nás, pro hříšníky, je lhání jednodušší, než si myslíme. Proto musíme být na svá slova velmi opatrní.

O lhání v různých souvislostech mluví 19. kapitola. Kniha Přísloví představuje vysoký etický standard. Než přijít o svou integritu a muset lhát, tak je lepší zůstat chudým či přijít o nějaké výhody (Př 19,1). Je lepší zůstat chudý než podvádět a ztratit tak důvěru druhého (Př 19,22).

Jakou zodpovědnost má podle Př 19,9 svědek?

Lhání je samo o sobě dost špatné; u soudu a pod přísahou je však ještě horší. V mnoha zemích je křivá přísaha zločin, a to velmi závažný. Svědek musí podat pravdivé svědectví. Ne náhodou tento verš navazuje na zmínku o tom, že „urozenému pochlebují mnozí“ (Př 19,6), ale „chudáse nesnáší ani jeho bratři“ (Př 19,7; B21). Důležité je, že svědkové nesmí být ovlivněni úplatky nebo sociálním postavením těch, o nichž budou svědčit.

Aplikace

Jaký důležitý princip je zaznamenán v Dt 24,10–22? Jak jej můžeš aplikovat v životě na tvé jednání s těmi, kteří jsou potřební?

Podněty k zamyšlení

„Duch pomlouvání je jedním ze silných satanových nástrojů, které slouží k šíření sporů, rozdělení přátel a k podkopávání víry mnohých ve věrohodnost našeho učení. Bratři a sestry velmi rádi hovoří o chybách a omylech, jichž se podle jejich mínění dopouštějí jiní, zvláště ti, kteří odvážně přinášeli Boží poselství napomenutí a varování. Děti těchto žalobníků vše dobře slyší a přijímají tak jed nespokojenosti. Zaslepení rodiče jim tím uzavírají přístup, kterým bylo možné získat dětské srdce. Kolik je rodin, kde bychom při jídle mohli slyšet pochybné a nevhodné rozhovory. U stolu se začne někdo pomlouvat, ostatní se připojí – a to nejen dospělí, ale i děti. Bůh je tím zneuctěn. Ježíš řekl: ‚Cožkoli jste činili jednomu z bratří těchto mých nejmenších, mně jste učinili‘ (Mt 25,40). Jestliže pomlouváme jeho služebníky, pomlouváme tím vlastně Krista.“ (4T 195)

Otázky k rozhovoru

- 1. Je vždycky těžké, když ti, které miluješ nebo o které pečuješ, něco zkazí. A je tak snadné snažit se to za ně nějak vyžehlit... Jak se můžeme v takových situacích zachovat správně? Jistě, potřebujeme jednat s milostí, protože i nám byla prokázána milost i přes naše pochybení. Znamená ale milost, že člověk může stále beztrestně hřešit, aniž by musel čelit následkům svého jednání? Jaký je správný způsob jednání v těchto situacích?*
- 2. Většina záležitostí v životě je velmi složitých a mají mnoho podob. Takže i to, co vidíme správně, bude obvykle složitější, než jsme pochopili. Jak se můžeme naučit být otevřenější, ale zároveň nerozumní?*
- 3. Je způsob, jak se dá lhát bez použití slov?*